

Antonio Arbeloa. Mediterráneo (Cuadernos), Castelló, 19 de desembre de 2004.

L'escriptor Vicent Usó, finalista del prestigiós premi Sant Jordi

"Ser finalista del Sant Jordi és una oportunitat de créixer"

Enguany, el jurat del premi Sant Jordi, el més prestigiós de les lletres catalanes, ha declarat finalista la novel·la "Les ales enceses", de Vicent Usó, col·laborador habitual de Mediterráneo. L'obra, ambientada en el segle XVII, ha estat qualificada com una història d'amor i conta la història d'un poblet mariner que veu com l'arribada d'una caravana de còmics n'altera el fràgil equilibri que observava.

PREGUNTA: Com valora el fet d'haver quedat finalista del Sant Jordi?

RESPOSTA: El Sant Jordi és un premi molt especial, per moltes raons. D'entrada, per la nòmina d'autors que l'han obtingut: Mercé Rodoreda, Pere Calders, Montserrat Roig, Jaume Cabré, Joan Francesc Mira, Baltasar Porcel, entre altres. És a dir, pràcticament, allà hi ha tots els noms fonamentals de la literatura catalana recent. I això fa molt de respecte. A més, és un guardó que la gent valora especialment, que va més enllà de la novel·la que premia i que ve a significar una mena de reconeixement a tota una trajectòria. D'ací que el Sant Jordi siga el premi literari en català per excel·lència. A més, en un altre àmbit, suposa l'accés a possibilitats de divulgació de l'obra que altres vies no tenen. Quedar finalista, doncs, és per a mi una satisfacció important perquè reconeix el treball de molts anys. Però sobretot és una oportunitat de créixer en nombre de lectors, d'arribar a gent a la qual fins ara no ho havia pogut fer. I com a escriptor suposa una responsabilitat afegida, perquè a partir d'ara les exigències seran, si cap, majors.

P: Com valora el fet d'haver estat premiat tant al País Valencià com a Catalunya?

R: Al País Valencià el mercat del llibre en català és molt menut. A penes hi ha lectors, les editorials són empreses xicotetes i, tot i que algunes treballen molt bé, no poden competir amb les grans multinacionals. No poden fer grans campanyes publicitàries ni copar els llocs preferents als aparadors de les llibreries. I, a més, comptem amb l'hostilitat de les autoritats, que no sols no es preocupen de promoure el valencià sinó que encara fan el possible per enfonsar-ne més l'ús. Guanyar un premi a Catalunya i editar en una empresa com Proa suposa arribar al mateix mercat al qual ja arribava (el dels territoris de parla catalana) però en unes condicions de promoció molt més potents.

P: Vosté ha definit "Les ales enceses" com una història d'amor. Creu que encara té sentit escriure novel·les d'amor?

R: Al meu entendre, l'amor forma part indestriable de l'ésser humà de qualsevulla època. I, en la mesura en què la literatura s'ocupa d'explicar l'ésser humà, ha de tenir en compte l'amor. De fet, d'una manera o d'una altra, pense que està present en la majoria de les novel·les -per no dir els llibres de poesia- que s'editen. I ja ho estava en les meues. El que ocorre és que, en altres ocasions, l'havia situat en segon pla, supeditant-lo a altres temes que considerava prioritaris. I ara l'he col·locat en primera línia, com a motor primordial de la narració.

P: La trama de “Les ales enceses” està ambientada al segle XVII. Què li ha interessat d’aquella època?

R: La trama de la novel·la es mou en un territori que beu tant de la realitat o de la Història com del món de les supersticions, els mites, les creences populars, les llegendes o la màgia, de manera que em resultava imprescindible retrocedir en el temps, a l’hora de situar-la. A més, l’obra és també un homenatge a la mar, que està tractada com un personatge més, amb vida pròpia i amb una influència notable en el desenvolupament de la trama. I dins d’aquest context mariner, el món de la pesca té un paper important. El segle XVII em donava l’oportunitat d’incloure sense contradiccions tots els elements que volia introduir. Però, de fet, “Les ales enceses” no és una novel·la històrica en el sentit que la ficció està condicionada per la Història. En aquest cas, la situació històrica és un punt de partida necessari, però mínim. Tan mínim que jo no qualificaria “Les ales enceses” de novel·la històrica.

P: Com l’ha elaborada, la novel·la? En què s’ha inspirat?

R: “Les ales enceses” naix, d’entrada, de la voluntat d’escriure una història d’amor. Però en el seu procés de gestació interfereixen decisivament dos factors: la voluntat de retre un homenatge a la mar i l’audició d’una cançó de Carlos Núñez que es diu “Maria Solinha” i que, en la veu meravellosa de Teresa Salgueiros, conta la història d’una dona asturiana que perd l’home en la mar i es guanya la vida oferint remeis fins que és acusada de bruixeria. De la combinació d’aquests dos elements naix l’estructura bàsica de l’obra, a la qual s’unirà la necessitat d’explicar-la oralment, que m’ha obligat a treballar un llenguatge capaç d’anar seduïnt el lector a poc a poc.

P: I, finalment, ha hagut molta distància entre el plantejament originari i el resultat final?

R: Totes les novel·les pateixen un procés constant de metamorfosi, d’adaptació d’allò que pretenies en origen a les noves necessitats o exigències que van sorgint a mesura que escrius. I, en aquest sentit, “Les ales enceses” no seria una excepció. Per això, perquè les obres es van modificant mentre són escrites, no m’agrada parlar del que duc entre mans.